

URZĄD STATYSTYCZNY W SZCZECINIE

Gospodarstwa ekologiczne w 2010 r.

Powszechny
Spis Rolny
2010

Szczecin, czerwiec 2013

Rolnictwo ekologiczne to system gospodarowania, który zakłada zrównoważenie produkcji roślinnej ze zwierzęcą, przy zastosowaniu środków naturalnych. W Polsce szczegółowe wymagania w zakresie rolnictwa ekologicznego reguluje Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o rolnictwie ekologicznym, natomiast unijnym aktem prawnym, obowiązującym także polskich rolników, jest Rozporządzenie Rady 2092/91/EWG z dnia 24 czerwca 1991 r. w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz znakowania produktów rolnych oraz środków spożywczych.

Za gospodarstwo stosujące ekologiczne metody produkcji rolniczej (gospodarstwo ekologiczne) uważa się gospodarstwo rolne, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie przedstawiania na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej). W 2010 r. ze źródeł administracyjnych pozyskano informacje o produkcji ekologicznej - powierzchnia upraw certyfikowana i w trakcie przedstawiania oraz pogłowie zwierząt gospodarskich. W 2010 r. w województwie zachodniopomorskim 1793 gospodarstwa rolne (4,7% ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą) posiadały certyfikat rolnictwa ekologicznego nadany przez jednostkę certyfikującą lub były w trakcie przedstawiania na ekologiczne metody produkcji rolniczej.

Odsetek gospodarstw ekologicznych zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych – z 0,8% w grupie 0-2 ha do 32,1% w grupie obszarowej 50 ha i więcej. Znalazło to odzwierciedlenie w średniej powierzchni UR w gospodarstwie ekologicznym, która wynosiła 57,38 ha (ponad 2-krotnie więcej niż gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą ogółem).

Wśród gospodarstw posiadających certyfikat rolnictwa ekologicznego i prowadzących działalność rolniczą – użytki rolne w dobrej kulturze posiadały wszystkie gospodarstwa ekologiczne, natomiast powierzchnię pod zasiewami – 73,8% z nich (41676 ha). Spośród prowadzonych upraw najbardziej popularne były zboża, które produkowało 67,6% jednostek posiadających zasiewy.

W 2010 r. 213 gospodarstw rolnych (11,9% ogółu gospodarstw ekologicznych) prowadziło zarobkową działalność gospodarczą inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym. Odsetek gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni UR – najniższy odnotowano w grupie obszarowej do 2 ha łącznie, a najwyższy – w grupie 50 ha i więcej (38,5%). Działalność inną niż rolnicza najczęściej prowadziły gospodarstwa zajmujące się agroturystyką – w grupie obszarowej 20-50 ha (41,7%).

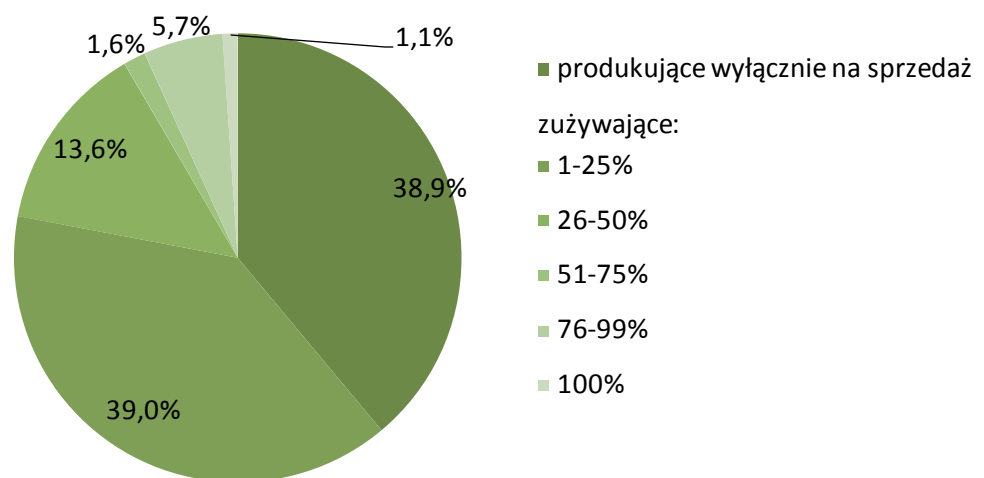
Udział przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym w ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego:

- nie przekraczał 10% w 97 gospodarstwach prowadzących działalność inną niż rolnicza,
- wyniósł 11-50% w 48 gospodarstwach prowadzących działalność inną niż rolnicza,
- przekraczał 50% w 68 gospodarstwach prowadzących działalność inną niż rolnicza.

Spośród 1793 ogółu gospodarstw ekologicznych 798 sprzedawało część wytworzonych produktów bezpośrednio konsumentom. Z tej liczby dla ok. 30% gospodarstw **wartość bezpośredniej sprzedaży konsumentom** wynosiła więcej niż 50% wartości ogólnej sprzedaży gospodarstwa.

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r. wykazały, że w przypadku 151 gospodarstw (8,4% ogółu gospodarstw ekologicznych) **gospodarstwo domowe użytkownika zużywało ponad połowę wartości wytworzonej końcowej produkcji rolniczej**, a więc produkowało **głównie na samozaopatrzenie**. Wśród gospodarstw produkujących głównie na samozaopatrzenie tylko 20 (1,1% ogółu gospodarstw ekologicznych) produkowało **wyłącznie na samozaopatrzenie** gospodarstwa domowego użytkownika, 29 **zużywało od 51% do 75% wartości końcowej produkcji rolniczej**, a 102 – **od 76% do 99% wartości końcowej produkcji rolniczej**.

Wykres 1. Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa ekologicznego według odsetka zużycia wartości końcowej produkcji rolniczej

Gospodarstwa domowe 1642 użytkowników gospodarstw ekologicznych (91,6% ogółu gospodarstw) **zużywało 50% i mniej wartości końcowej produkcji rolniczej**. Zdecydowana większość z nich przeznaczala wytworzone produkty rolne na sprzedaż i w związku z tym przyjęto, że jest to grupa gospodarstw produkujących **głównie na sprzedaż**. Odsetek gospodarstw towarowych zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych – z 0,7% w grupie obszarowej 0-2 ha do 35,1% wśród gospodarstw o powierzchni 50 ha i więcej. **Wyłącznie na sprzedaż** produkowało 698 gospodarstw (38,9% ogółu gospodarstw ekologicznych); najwyższy odsetek odnotowano w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR (36,4%), a najniższy – w grupie 0-20 ha (1,1%). W grupie gospodarstw produkujących głównie na sprzedaż 700 **zużywało od 1% do 25% wartości końcowej produkcji rolniczej**, a 244 – **od 26% do 50% wartości końcowej produkcji rolniczej**.

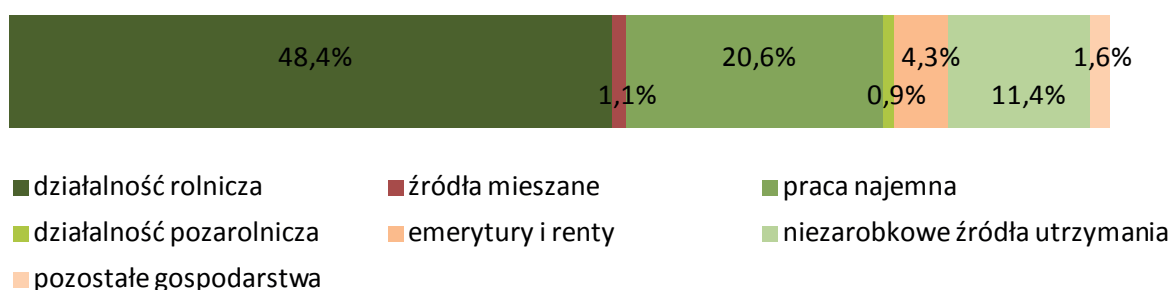
Obok dochodów z działalności rolniczej gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uzyskiwały dochody z następujących źródeł:

- praca najemna – 710 gospodarstw (39,6%),
- emerytury i renty – 272 gospodarstwa (15,2%),
- działalność pozarolnicza – 539 gospodarstw (30,1%),
- inne niezarobkowe źródła poza emeryturą i rentą – 115 gospodarstw (6,4%).

Na podstawie informacji o źródłach dochodów gospodarstw domowych wyodrębniono siedem grup gospodarstw według **głównego źródła dochodów**, tj. przekraczającego 50% dochodów ogółem:

1. Działalność rolnicza – 867 gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (48,4%);
2. Emerytury i renty – 77 gospodarstw (4,3%);
3. Dochody z pracy najemnej – 369 gospodarstw (20,6%);
4. Działalność pozarolnicza – 204 gospodarstwa (11,4%);
5. Inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – 29 gospodarstw (1,6%);
6. Źródła mieszane – dochody z działalności rolniczej i pracy najemnej (z przewagą dochodów z działalności rolniczej) – 19 gospodarstw (1,1%);
7. Praca najemna i działalność rolnicza (z przewagą dochodów z pracy najemnej) – 17 gospodarstw (0,9%).

Wykres 2. Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa ekologicznego według głównego źródła utrzymania

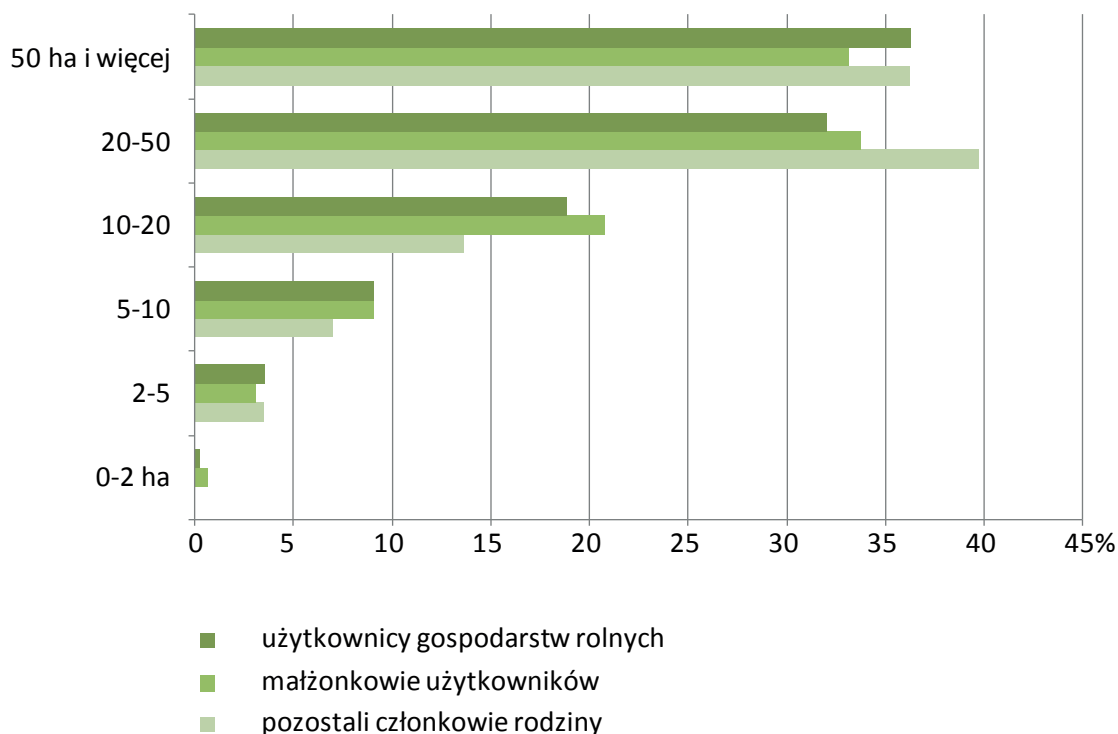

PRACUJĄCY

Zgodnie z informacjami zebranymi w Powszechnym Spisie Rolnym w 2010 r. liczba pełnozatrudnionych w gospodarstwach ekologicznych wyniosła 2271 osób, w tym członków gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa ekologicznego – 1933 (85,1%). Jako pracowników najemnych (spoza gospodarstwa domowego) zatrudniano na stałe 194 osoby. Wśród członków rodziny użytkownika gospodarstwa ekologicznego podstawową grupę stanowili użytkownicy tych gospodarstw – 1102 osoby (57,0%), a ponadto małżonkowie użytkowników – 486 osób (25,1%) oraz pozostali członkowie rodziny – 345 osób (17,8%).

Liczba pełnozatrudnionych w gospodarstwach ekologicznych zwiększa się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych. W grupie gospodarstw poniżej 2 ha pracuje zaledwie 0,3% ogólnej liczby pełnozatrudnionych, a w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej – 42,8%.

Wykres 3. Struktura pełnozatrudnionych członków rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych

W strukturze pełnozatrudnionych członków rodzinnej siły roboczej według grup obszarowych użytków rolnych znaczący udział mają użytkownicy największych gospodarstw ekologicznych – o powierzchni 50 ha i więcej UR (36,3%), natomiast największy odsetek małżonków i pozostałych członków rodziny odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 20-50 ha użytków rolnych (odpowiednio 33,7% i 39,7%). Wśród 3727 pracujących członków gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa ekologicznego przeważali mężczyźni – 2218 osób (59,5%), natomiast liczba kobiet wyniosła 1509 (40,5%). Mężczyźni stanowili ponad 2/3 użytkowników gospodarstw ekologicznych – 1282 osoby (72,7%), podczas gdy kobiet było 482 (27,3%). Odwrotne proporcje odnotowano wśród małżonków użytkowników gospodarstw ekologicznych, bowiem w tej grupie kobiety stanowiły 69,5% (635 osób), a mężczyźni – 30,5% (279 osób). Pozostali członkowie rodziny użytkowników gospodarstw ekologicznych to w większości mężczyźni – 657 osób (62,6%), natomiast liczba kobiet wyniosła 392 (37,4%).

Tabl. 1. Pracujący członkowie rodzin użytkowników gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych i wieku (dok.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha					
		0-2	2-5	5-10	10-20	20-50	50 i więcej
mężczyźni	59,5	66,7	57,2	55,1	59,7	58,2	62,5
kobiety	40,5	33,3	42,8	44,9	40,3	41,8	37,5
Do 24 lat	13,8	-	12,8	12,0	12,6	16,8	12,7
25-34	18,2	-	15,0	17,6	15,7	18,5	20,5
35-44	20,3	23,8	17,8	20,1	22,8	18,0	21,5
45-54	26,6	33,3	32,2	28,2	28,2	26,2	24,4
55-64	16,9	42,9	16,7	17,6	15,7	16,4	17,3
65 lat i więcej	4,2	-	5,6	4,4	4,8	4,1	3,7

Użytkownikami gospodarstw ekologicznych byli najczęściej mężczyźni. W zależności od wielkości gospodarstwa udział mężczyzn jako użytkowników zmieniał się. W gospodarstwach najmniejszych, tj. do 2 ha wyniósł on ponad 71%, w gospodarstwach o powierzchni 5-10 ha – 58%, a w największych, liczących 50 ha i więcej – ok. 80%.

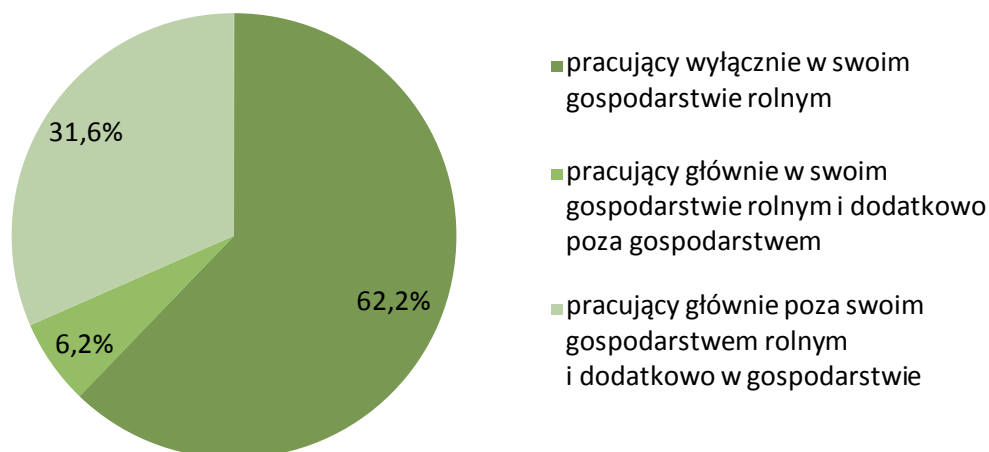
Tabl. 2. Użytkownicy gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych i wieku

Wyszczególnienie	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha					
		0-2	2-5	5-10	10-20	20-50	50 i więcej
w osobach							
OGÓŁEM	1764	14	92	213	357	520	568
w odsetkach							
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
mężczyźni	72,7	71,4	66,3	57,7	69,5	74,2	79,9
kobiety	27,3	28,6	33,7	42,3	30,5	25,8	20,1
Do 24 lat	2,2	-	2,2	2,8	0,8	3,1	2,1
25-34	18,1	-	14,1	16,9	16,5	18,5	20,2
35-44	24,4	21,4	25,0	25,8	28,3	21,0	24,5
45-54	33,6	35,7	37,0	32,4	36,4	34,8	30,5
55-64	18,7	42,9	18,5	18,8	14,8	19,0	20,1
65 lat i więcej	3,1	-	3,3	3,3	3,1	3,7	2,6

W zbiorowości użytkowników gospodarstw ekologicznych oraz pracujących członków ich rodzin wyróżnić można osoby, dla których praca w swoim gospodarstwie rolnym była pracą wyłączną, a także osoby, które głównie pracowały w swoim gospodarstwie rolnym i dodatkowo poza

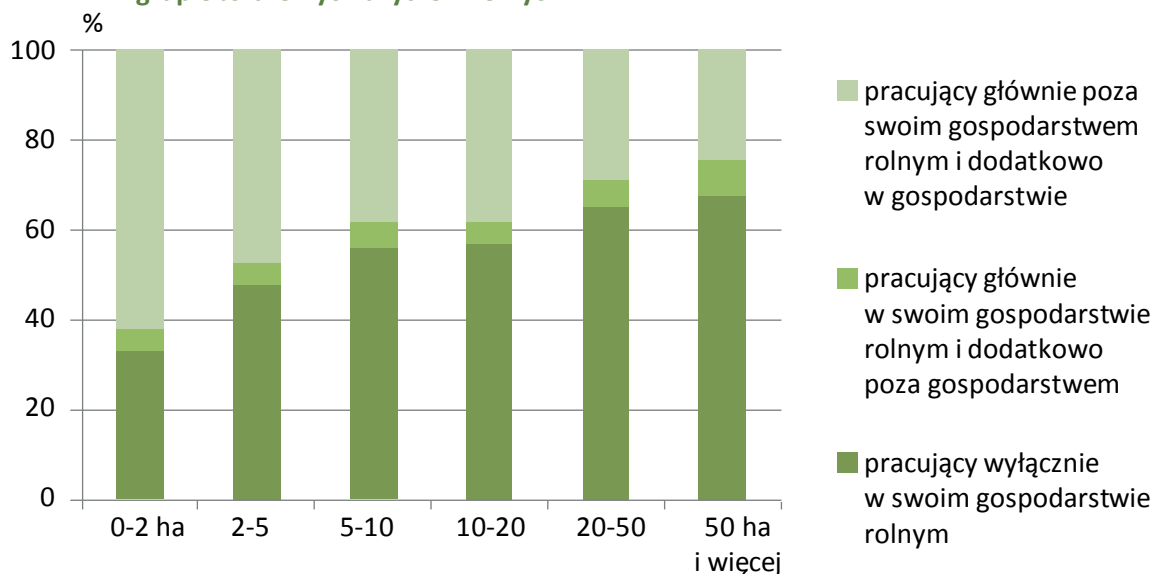
gospodarstwem lub głównie poza swoim gospodarstwem, a tylko dodatkowo w swoim gospodarstwie ekologicznym.

Wykres 5. Struktura rodzinnej siły roboczej według wkładu pracy w gospodarstwo ekologiczne

W 2010 r. najliczniejszą grupę użytkowników gospodarstw ekologicznych i członków ich rodzin, stanowiły osoby pracujące **wyłącznie w swoim gospodarstwie** (2318 osób). W grupie tej dominowali mężczyźni (1276 osób), przy czym ich przewagę odnotowano w gospodarstwach o powierzchni do 5 ha oraz powyżej 10 ha użytków rolnych, natomiast w grupie obszarowej 5-10 ha użytków rolnych większość stanowiły kobiety. Pracujący **głównie** w swoim gospodarstwie ekologicznym i **dotatkowo** poza swoim gospodarstwem stanowili niewielką grupę (232 osoby) i w większości (66,4%) byli to mężczyźni. Osoby pracujące **głównie poza** swoim gospodarstwem, a tylko dodatkowo w nim, stanowiły liczną zbiorowość (1177 osoby, w tym 66,9% mężczyzn). Udział pracujących tylko dodatkowo w swoim gospodarstwie najwyższy był w gospodarstwach o powierzchni 20-50 ha użytków rolnych (29,7%).

Wykres 6. Struktura rodzinnej siły roboczej według wkładu pracy w gospodarstwo ekologiczne i grup obszarowych użytków rolnych

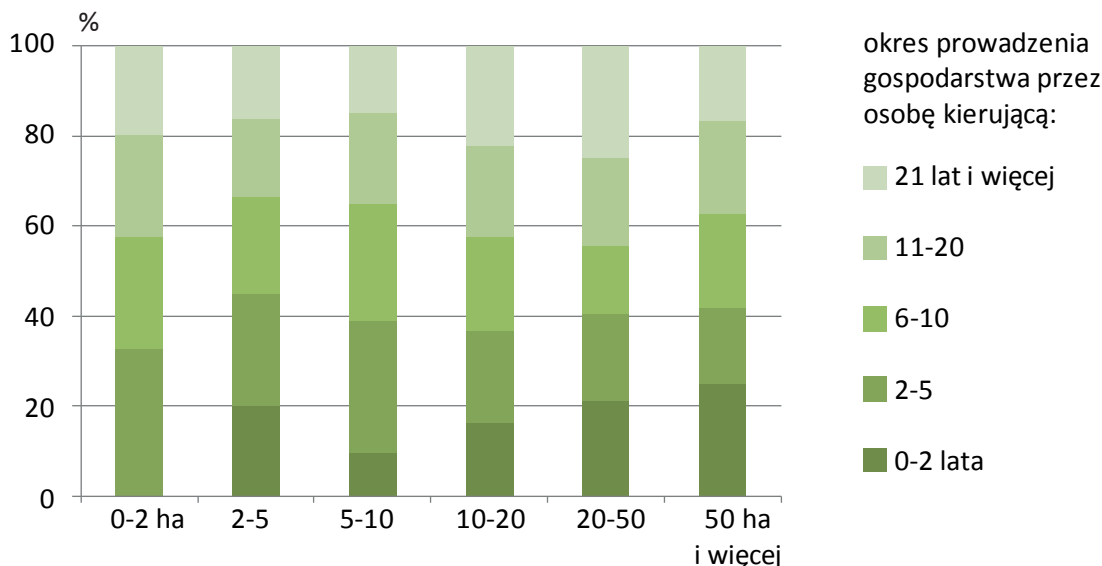

Wyniki PSR 2010 pokazują, że im większe było gospodarstwo ekologiczne, tym wyższy był udział członków rodziny pracujących wyłącznie w swoim gospodarstwie oraz pracujących głównie w swoim gospodarstwie ekologicznym i dodatkowo poza nim.

Większość osób kierujących (53,1%) posiadała ponad dziesięcioletnie **doświadczenie w prowadzeniu gospodarstwa rolnego**, w tym 24,8% stanowiły osoby prowadzące gospodarstwo ponad 20 lat. Najwyższy odsetek osób kierujących z ponad dziesięcioletnim stażem w prowadzeniu gospodarstwa ekologicznego odnotowano w grupie obszarowej użytków rolnych 20-50 ha (33,0%), a najniższy – w grupie 0-2 ha (0,7%).

Wykres 7. Struktura gospodarstw ekologicznych prowadzonych przez osobę kierującą według grup obszarowych użytków rolnych i stażu w kierowaniu gospodarstwem

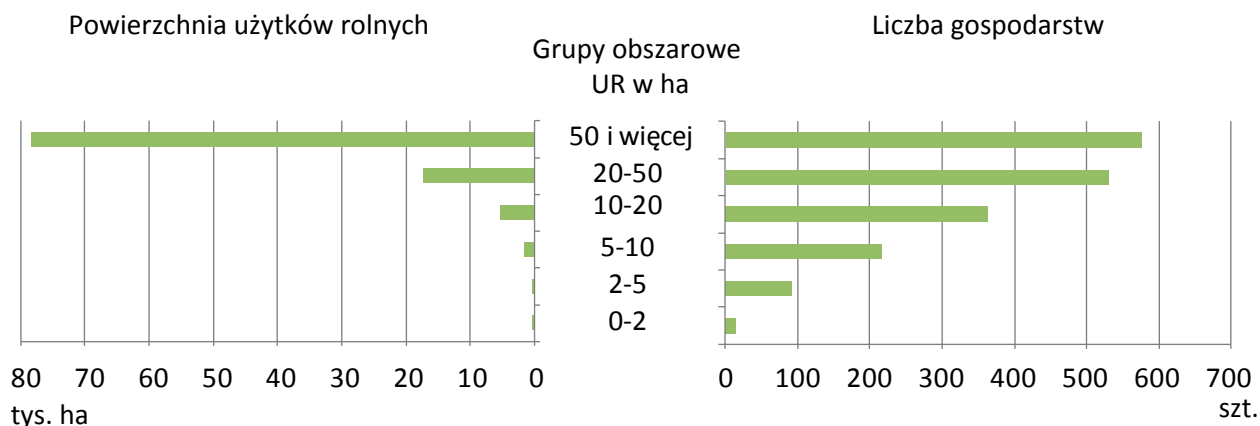
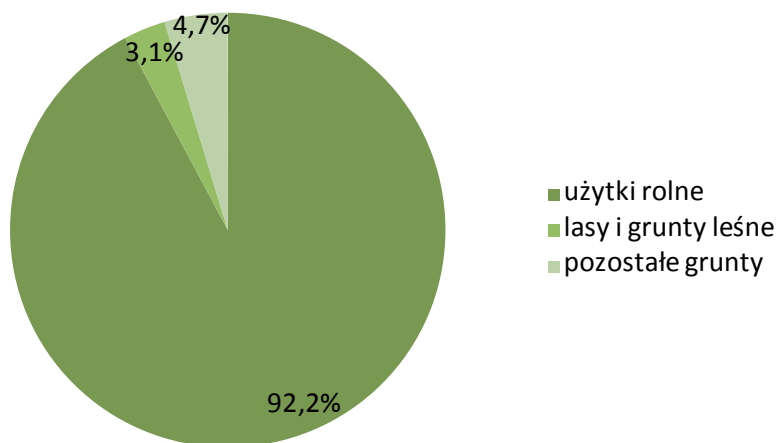
Gospodarstwami ekologicznymi najczęściej kierowały osoby z wykształceniem co najmniej średnim – 71,1%. Dyplomem wyższej uczelni legitymowało się 31,0%, natomiast wykształcenie podstawowe lub brak wykształcenia wykazało 6,6% osób. Najlepiej wykształcone były osoby kierujące największymi gospodarstwami ekologicznymi. Wśród osób kierujących gospodarstwami o powierzchni powyżej 50 ha prawie 81,4% posiada wykształcenie średnie bądź wyższe.

Biorąc pod uwagę wykształcenie kierunkowe dające kwalifikacje zawodowe, można zauważyć, że wśród osób kierujących gospodarstwami ekologicznymi przeważają osoby, które posiadają wykształcenie rolnicze (55,7%). Jedna trzecia osób kierujących gospodarstwem ukończyła kurs rolniczy, 30,4% posiadała średnie zawodowe wykształcenie rolnicze, a 19,6% – wyższe zawodowe rolnicze. Wykształcenie rolnicze na poziomie co najmniej średnim najczęściej posiadali kierujący największymi gospodarstwami ekologicznymi, tj. o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej (38,9%), natomiast najrzadziej – kierujący gospodarstwami o powierzchni poniżej 2 ha użytków rolnych (0,6%).

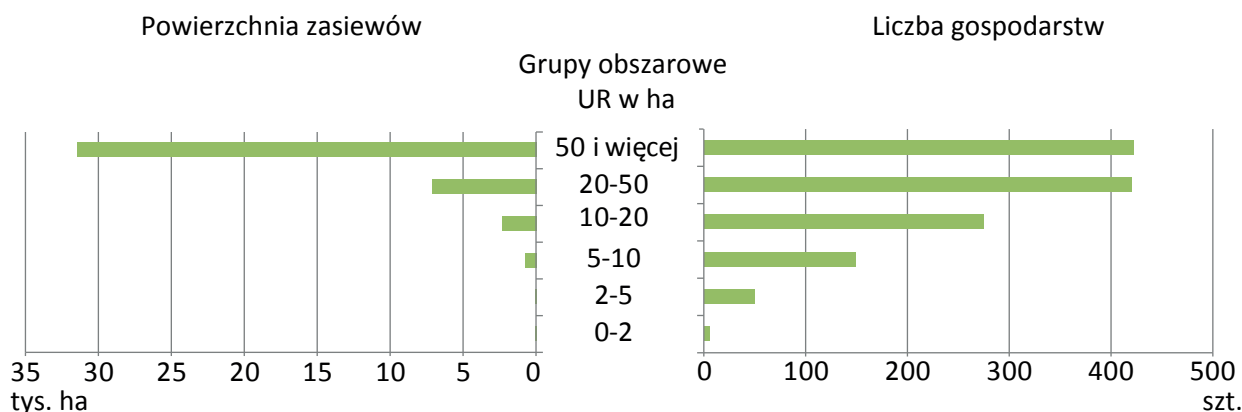
UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

W 2010 r. ogólna powierzchnia gruntów w użytkowaniu gospodarstw ekologicznych w województwie zachodniopomorskim wyniosła 111594 ha, a średnia powierzchnia gospodarstwa – 62,24 ha. Areał użytków rolnych w tych gospodarstwach wyniósł 102874 ha, natomiast średnia powierzchnia użytków rolnych – 57,38 ha. Z ogólnej powierzchni użytków rolnych – 75% znajdowało się w gospodarstwach rolnych o powierzchni 50 ha i więcej UR; jednostki te stanowiły 32,1% ogólnej liczby gospodarstw użytkujących użytki rolne. Należy podkreślić, że gospodarstwa najmniejsze (do 2 ha UR włącznie) stanowiły 0,8% ogółu gospodarstw i użytkowały poniżej 0,5% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Wykres 8. Liczba gospodarstw ekologicznych i powierzchnia użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych**Wykres 9. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach ekologicznych**

W strukturze użytkowania gruntów dominowała powierzchnia pod zasiewami, która stanowiła 40,5% powierzchni użytków rolnych; zasiewy odnotowano w 1323 gospodarstwach ekologicznych.

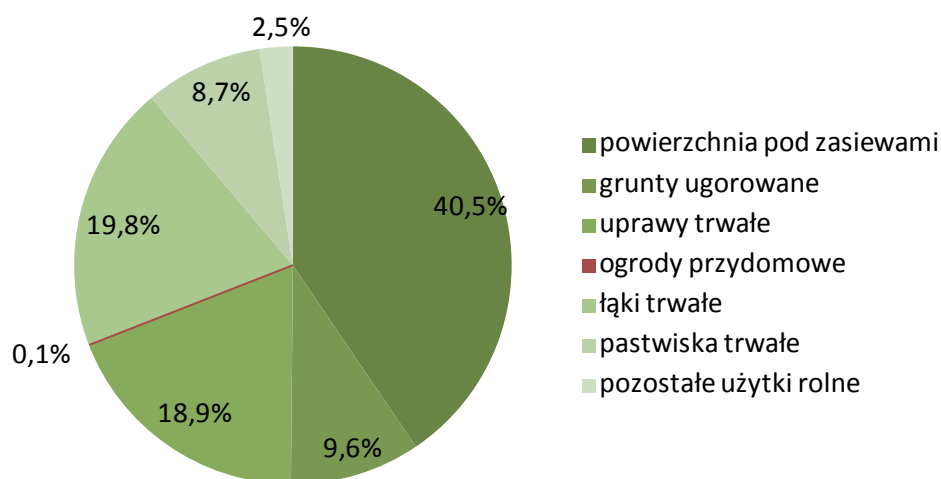
Wykres 10. Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw ekologicznych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych

W strukturze użytkowania gruntów łąki trwałe stanowiły blisko 20% powierzchni użytków rolnych. Znajdowały się one w 1207 gospodarstwach ekologicznych, a ich powierzchnia wyniosła 20331

ha. Największą powierzchnię łąk odnotowano w gospodarstwach użytkujących ponad 50 ha UR (ponad 70% ogólnej powierzchni łąk trwałych).

Powierzchnia pastwisk trwałych w gospodarstwach ekologicznych wyniosła 8966 ha. Pastwiska znajdowały się w 743 gospodarstwach rolnych, a ich średnia powierzchnia wyniosła 12,07 ha. Ponad 75% ogólnej powierzchni pastwisk trwałych znajdowało się w gospodarstwach użytkujących ponad 50 ha UR.

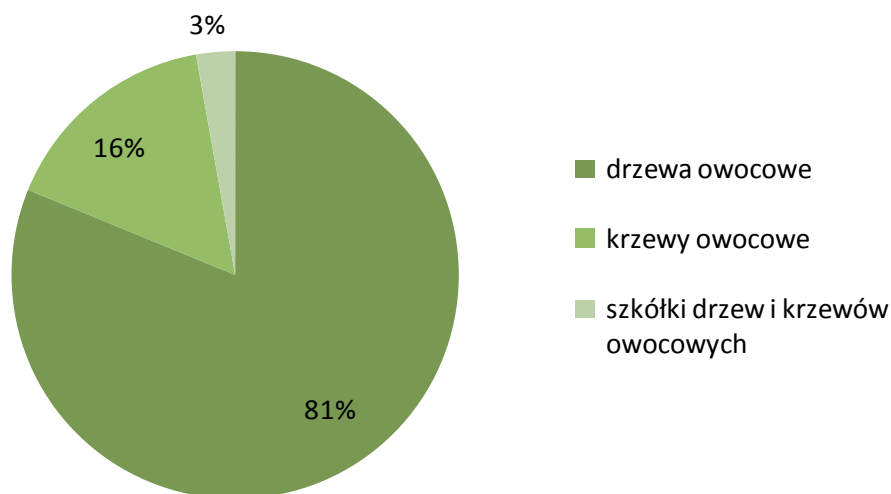
Wykres 11. Użytki rolne w gospodarstwach ekologicznych

Łączna powierzchnia upraw trwałych w gospodarstwach ekologicznych wyniosła 19424 ha, co stanowiło 18,9% użytków rolnych, z czego powierzchnia sadów wynosiła 17873 ha (17,4% użytków rolnych). Średnia powierzchnia upraw trwałych przypadająca na jedno gospodarstwo wyniosła 24,71 ha.

W gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej skupione było prawie 79% powierzchni uprawy drzew owocowych i ponad 77% powierzchni krzewów owocowych. Drzewa owocowe w sadach uprawiano w 651 gospodarstwach rolnych, a średnia powierzchnia tych upraw wyniosła 22,29 ha. W strukturze uprawy drzew owocowych w sadach największy udział miały orzechy włoskie (53,5%) i jabłonie (40,0%).

Areał uprawy krzewów owocowych wyniósł 2866 ha, co stanowiło 16,0% łącznej powierzchni sadów. Krzewy owocowe uprawiano w 189 gospodarstwach ekologicznych, a średnio na jedno gospodarstwo przypadało 15,16 ha tych upraw.

Wykres 12. Struktura powierzchni sadów ekologicznych

Powierzchnia ogrodów przydomowych wyniosła 31 ha, a prowadzenie ogrodu przydomowego zadeklarowało 244 gospodarstw ekologicznych (13,6%). Średnia powierzchnia ogrodu przydomowego wynosiła około 13 arów.

Lasy i grunty leśne w gospodarstwach ekologicznych zajmowały 3434 ha; średnio na 1 gospodarstwo rolne przypadało 4,23 ha. Użytkowanie lasów i gruntów leśnych deklarowało ponad 45% ogólnej liczby gospodarstw ekologicznych (811 gospodarstw).

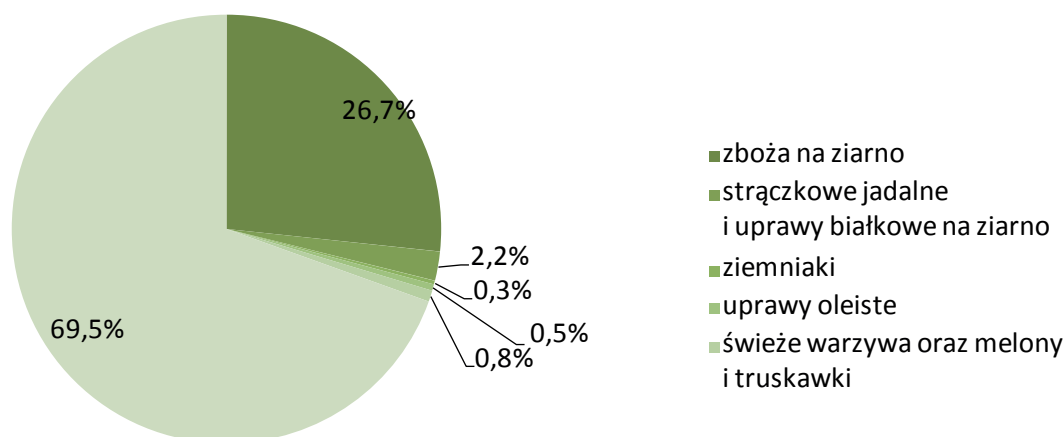
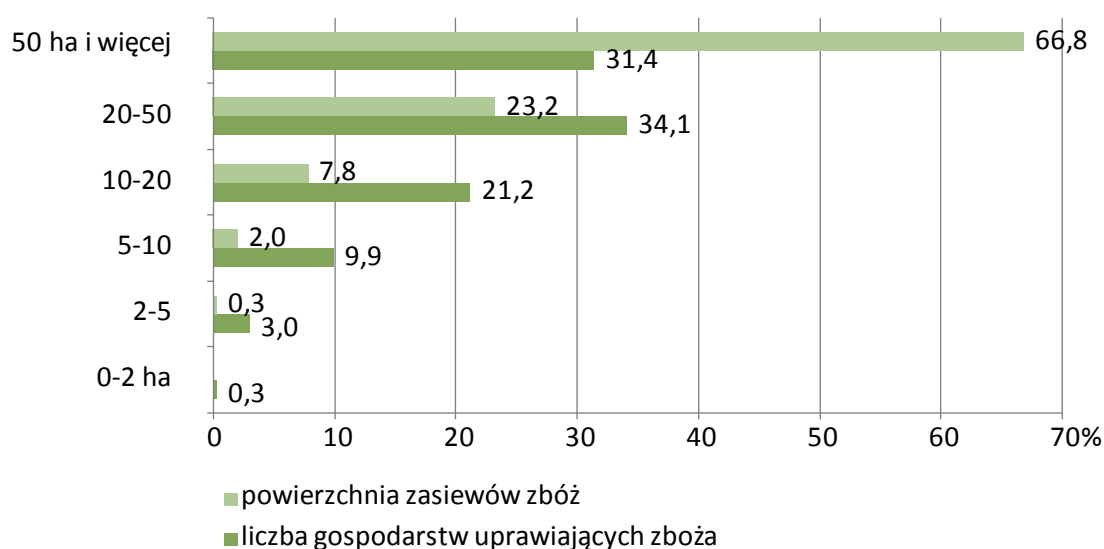
Blisko 4,7% ogólnej powierzchni gruntów znajdujących się w użytkowaniu gospodarstw ekologicznych (5286 ha) zajmowały pozostałe grunty, tj. powierzchnia pod zabudowaniami, podwórzami, placami, ogrodami ozdobnymi, parkami, torfowiskami, nieużytkami itp. Średnia powierzchnia pozostałych gruntów w gospodarstwie wyniosła 3,77 ha.

PRODUKCJA W GOSPODARSTWACH EKOLOGICZNYCH

Zboża na ziarno

Blisko połowa gospodarstw ekologicznych (894 gospodarstwa) prowadziła uprawę zbóż, z czego 627 gospodarstw zajmowało się ekologiczną produkcją zbóż na ziarno. Powierzchnia ekologiczna uprawy zbóż na ziarno wyniosła 11120 ha, tj. 26,7% ogólnej powierzchni zasiewów w gospodarstwach ekologicznych. Średnia jej powierzchnia w jednym gospodarstwie wyniosła 17,74 ha.

W gospodarstwach ekologicznych posiadających 50 ha i więcej użytków rolnych (31,4% gospodarstw posiadających uprawę zbóż na ziarno) znajdowało się 66,7% całego areалу uprawy tych zbóż. Najwięcej gospodarstw uprawiających zboża na ziarno (34,1%) posiadało od 20 do 50 ha użytków rolnych; w gospodarstwach tych znajdowało się 23,2% zasiewów zbóż na ziarno ogółem.

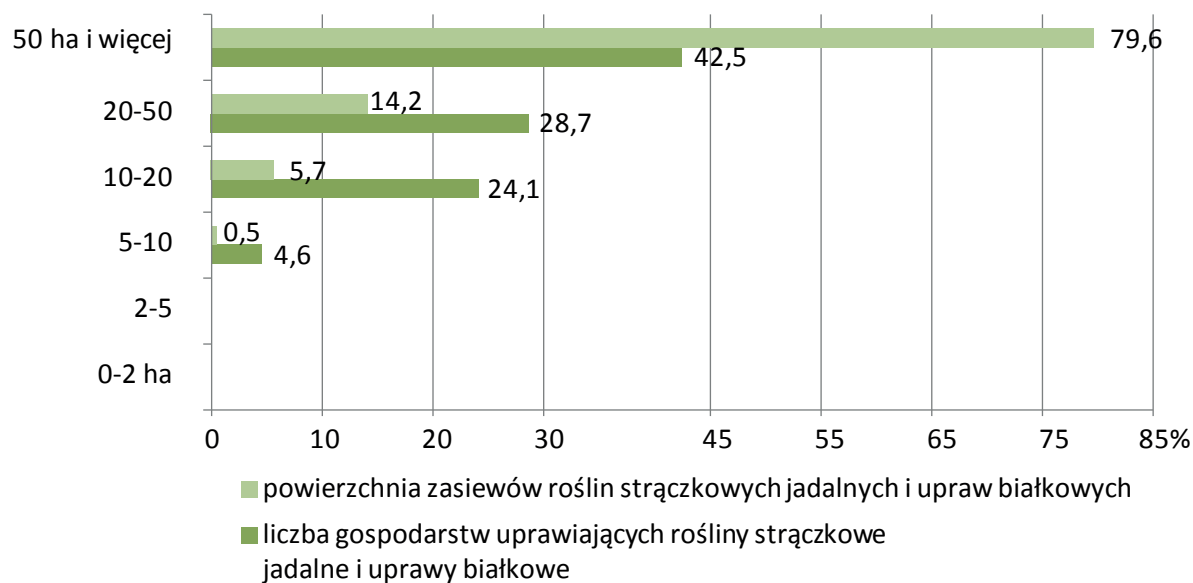
Wykres 13. Struktura powierzchni zasiewów w gospodarstwach ekologicznych**Wykres 14. Struktura powierzchni upraw zbóż oraz liczby gospodarstw ekologicznych prowadzących te uprawy według grup obszarowych użytków rolnych**

Strączkowe jadalne i uprawy białkowe na ziarno

Uprawą roślin strączkowych jadalnych i upraw białkowych na ziarno zajmowało się 87 gospodarstw ekologicznych (4,9%). Najwyższy odsetek gospodarstw z ekologiczną produkcją strączkowych jadalnych i upraw białkowych na ziarno odnotowano wśród gospodarstw największych (50 ha i więcej UR) – 42,5%, natomiast najniższy – w grupie obszarowej 5-10 ha UR – 4,6%. W 2010 r. rośliny strączkowe jadalne i uprawy białkowe na ziarno zajmowały powierzchnię 915 ha, tj. 2,2% ogólnej powierzchni zasiewów w gospodarstwach ekologicznych. Średnia powierzchnia tych upraw w jednym gospodarstwie wyniosła 10,52 ha.

W gospodarstwach ekologicznych posiadających 50 ha i więcej użytków rolnych znajdowało się 79,6% ogólnej powierzchni zasiewu strączkowych jadalnych i upraw białkowych na ziarno, a w grupie obszarowej 5-10 ha – zaledwie 0,5%.

Wykres 15. Struktura powierzchni upraw strączkowych jadalnych i upraw białkowych na ziarno oraz liczby gospodarstw ekologicznych prowadzących te uprawy według grup obszarowych użytków rolnych

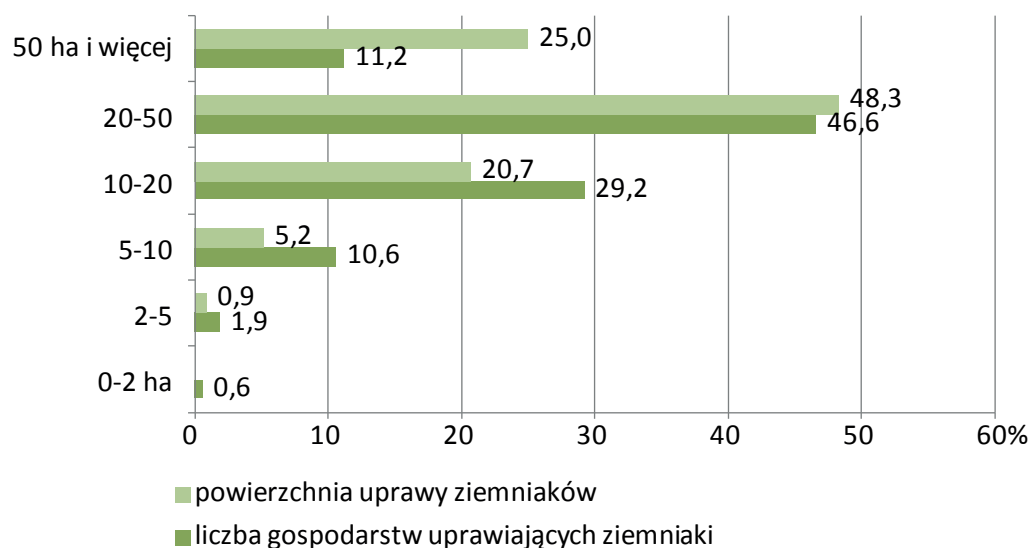

Ziemniaki

Ekologiczną uprawę ziemniaków prowadziło 161 gospodarstw ekologicznych (9,0%). Najwyższy odsetek gospodarstw z uprawą ziemniaków wystąpił w grupie obszarowej UR 20-50 ha (46,6%).

Powierzchnia uprawy ziemniaków w gospodarstwach zajmujących się ekologiczną produkcją wyniosła 115 ha, co stanowiło ok. 3% ogólnej powierzchni zasiewów w gospodarstwach ekologicznych. Średnia powierzchnia uprawy ziemniaków w jednym gospodarstwie wyniosła 0,71 ha.

Wykres 16. Struktura powierzchni upraw ziemniaków oraz liczby gospodarstw ekologicznych prowadzących te uprawy według grup obszarowych użytków rolnych

Uprawy oleiste

Ekologiczną produkcję upraw oleistych w 2010 r. prowadziło 11 gospodarstw (0,6% ogólnej liczby gospodarstw ekologicznych) na powierzchni 202 ha (0,5% ogólnej powierzchni zasiewów

w gospodarstwach ekologicznych). Średnia powierzchnia tych upraw w jednym gospodarstwie wyniosła 18,36 ha.

Produkcję upraw oleistych odnotowano tylko w dwóch grupach obszarowych UR – 50 ha i więcej (89,1% ogólnej powierzchni tych upraw) oraz w grupie 20-50 ha (10,9%).

Świeże warzywa oraz melony i truskawki

Świeże warzywa oraz melony i truskawki produkowało 108 gospodarstw (6,0% ogólnej liczby gospodarstw ekologicznych). Największą liczbę gospodarstw odnotowano w grupie obszarowej 20-50 ha UR (29,6% ogólnej liczby gospodarstw zajmujących się tymi uprawami), a najmniejszą w grupie 2-5 ha UR (5,6%).

Areał ekologicznej uprawy świeżych warzyw oraz melonów i truskawek łącznie zajmował 348 ha, tj. 0,8% ogólnej powierzchni zasiewów w gospodarstwach ekologicznych. Średnia powierzchnia tych upraw w jednym gospodarstwie wyniosła 3,22 ha.

Uprawa łąk i pastwisk bez terenów ekstensywnego wypasu

W 2010 r. trwałe użytki zielone bez terenów ekstensywnego wypasu posiadało 1169 gospodarstw z ekologiczną produkcją, tj. 65,2% ogólnej liczby gospodarstw ekologicznych. Powierzchnia łąk i pastwisk bez terenów ekstensywnego wypasu w gospodarstwach z ekologiczną produkcją wyniosła 22862 ha, tj. 22,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych. Średnia powierzchnia trwałych użytków zielonych bez terenów ekstensywnego wypasu na jedno gospodarstwo wyniosła 19,56 ha.

W gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej znajdowało się 74,3% ogólnej powierzchni łąk i pastwisk, a w grupie gospodarstw od 0 do 2 ha – poniżej 0,5%.

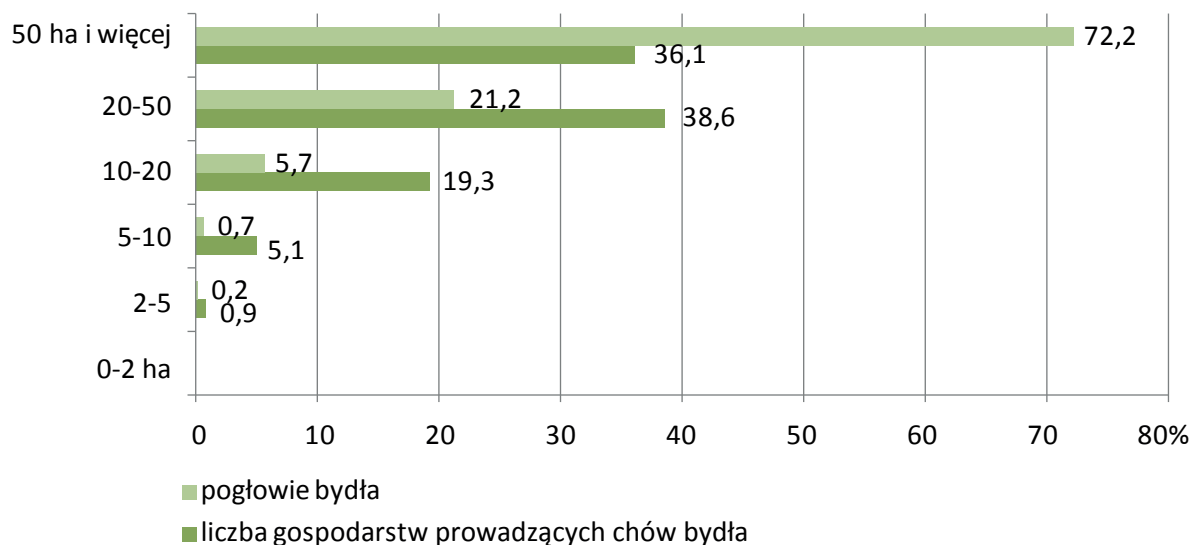
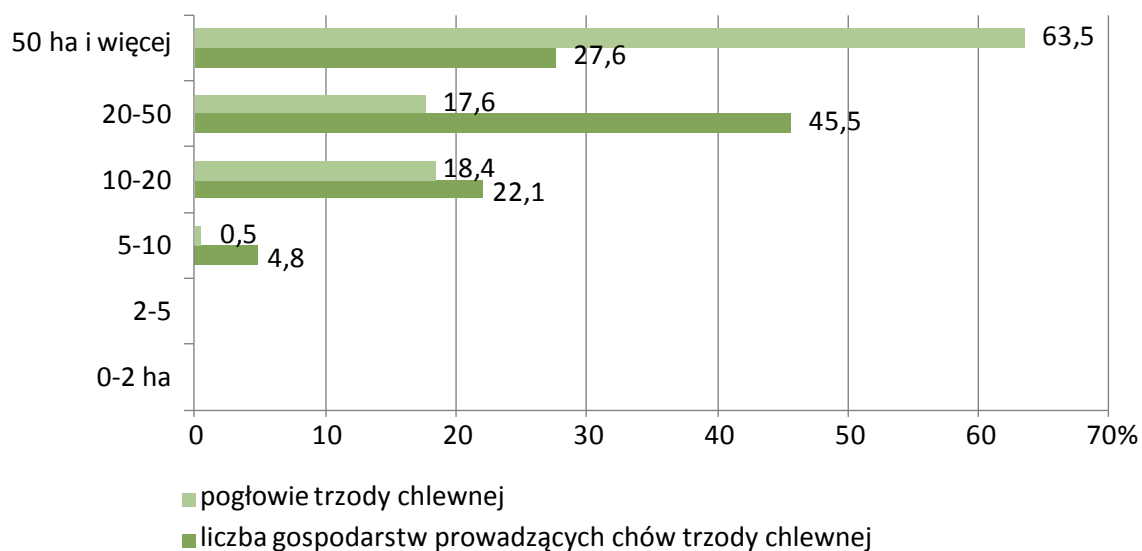
Sady i plantacje jagodowe

Sady i plantacje jagodowe posiadało w użytkowaniu 689 gospodarstw zajmujących się ekologiczną produkcją (38,4%). Powierzchnia tych upraw wyniosła 15956 ha (15,5% ogólnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych), a średnia powierzchnia przypadająca na jedno gospodarstwo – 23,16 ha.

W gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej znajdowało się 76,7% powierzchni sadów i plantacji jagodowych, natomiast w grupie 0-2 ha – poniżej 0,5%.

Zwierzęta gospodarskie

Wśród gospodarstw ekologicznych odnotowano 39,1% gospodarstw posiadających zwierzęta, z czego 202 gospodarstwa (28,8%) zajmowały się ekologiczną produkcją zwierząt. Odsetek gospodarstw utrzymujących zwierzęta wyraźnie zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych osiągając najwyższą wartość w grupie obszarowej 20-50 ha (36,9%). Największy odsetek gospodarstw prowadził chów drobiu kurzego i bydła (odpowiednio 21,5% i 19,6%). Chowem koni zajmowało się 10,1% gospodarstw ekologicznych, trzody chlewnej – 8,1%, kóz – 3,2%, a owiec – 2,4%.

Wykres 17. Struktura pogłowia bydła oraz liczby gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych**Wykres 18. Struktura pogłowia trzody chlewnej i liczby gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych**

CIĄGNIKI I SAMOCHODY

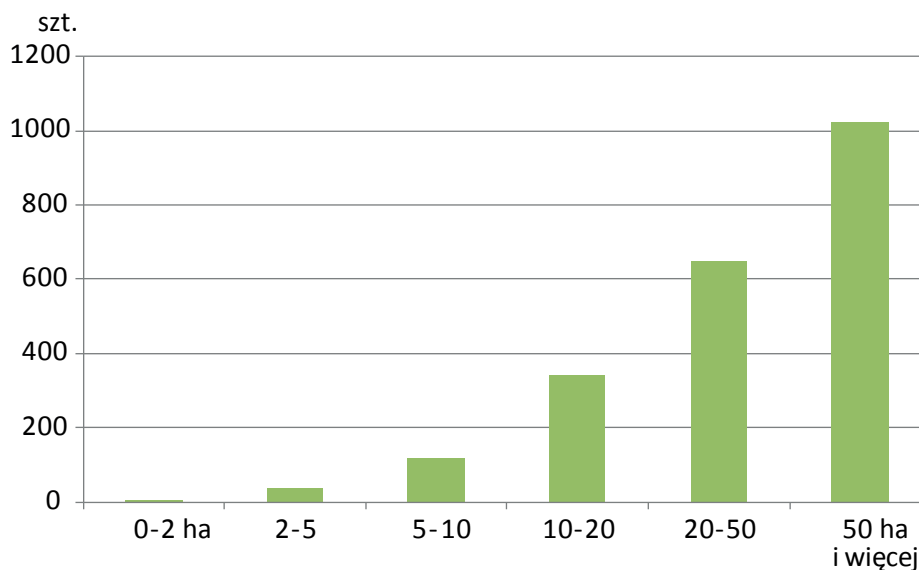
W Powszechnym Spisie Rolnym w 2010 r. zebrane zostały informacje dotyczące m.in. ilości wykorzystywanych w produkcji rolniczej podstawowych środków transportowych oraz ponad 20 typów maszyn i urządzeń.

Spośród 1793 gospodarstw ekologicznych ponad 2/3 wyposażonych było w ciągniki.

W 2010 r. spisano 2168 ciągników, w tym najwięcej w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha UR – 1021 sztuk.

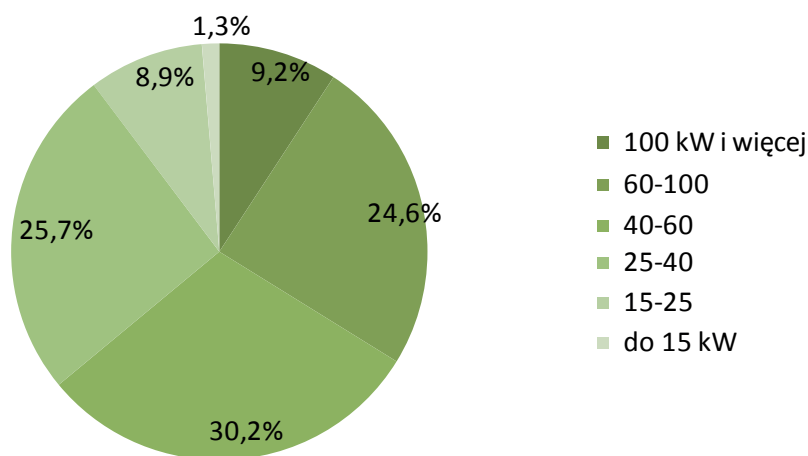

Wykres 19. Ciągniki w gospodarstwach ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych

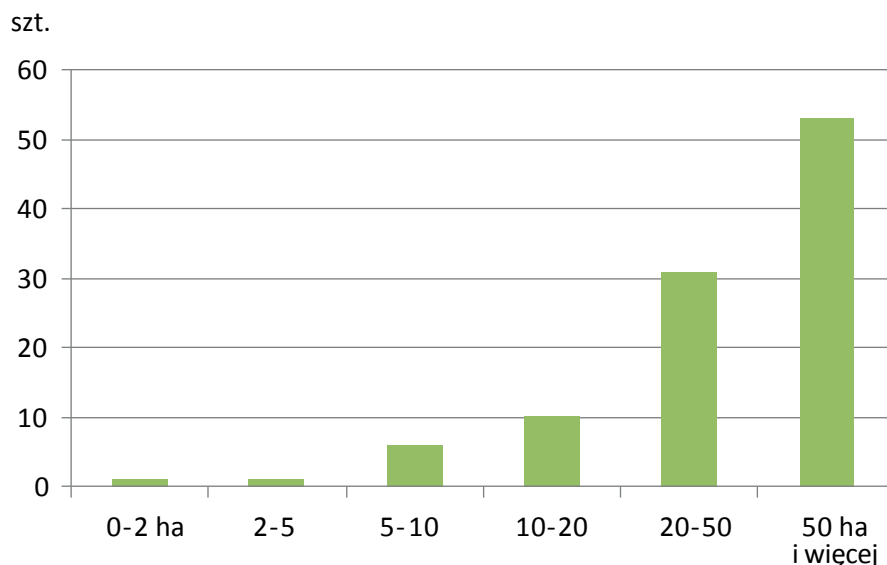
Liczba ciągników zwiększała się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych. W grupie gospodarstw poniżej 5 ha spisano 1,8% ogólnej liczby ciągników, 5-10 ha – 5,4%, 10-20 ha – 15,7%, 20-50 ha – 29,9%, 50 ha i więcej – 47,1% wszystkich ciągników.

Wykres 20. Struktura mocy ciągników

Zarówno moc ciągnika, jak i jego wyposażenie zależy przede wszystkim od wielkości i kierunku produkcji gospodarstwa oraz poziomu i formy mechanizacji prac rolnych. Gospodarstwa mniejsze obszarowo posiadają ciągniki o mniejszej mocy z możliwością ich szerokiego wykorzystania, tj. zarówno w pracach polowych, jak i transportowych oraz podwórzowych. Ciągniki o dużych mocach, wyposażone w nowoczesne rozwiązania techniczne, przeważnie wykorzystywane są w gospodarstwach większych, do ciężkich prac polowych.

W 2010 r. dominowały ciągniki o mocy 25-40 kW i 40-60 kW; stanowiły one 55,9% ogólnej liczby ciągników. Udział ciągników o najmniejszej mocy – do 15 kW wyniósł 1,3%, natomiast o mocy największej – powyżej 100 kW – 9,2%.

Wykres. 21. Samochody ciężarowe oraz ciągniki siodłowe z naczepą według grup obszarowych użytków rolnych

W Powszechnym Spisie Rolnym w 2010 r. spisano 102 samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe z naczepą (w 78 gospodarstwach) oraz 32 samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe do 2 ton ładowności (w 30 gospodarstwach). Najwięcej samochodów ciężarowych odnotowano w gospodarstwach ekologicznych o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej (samochodów z naczepą – 52,0%, a do 2 ton ładowności – 34,4%).

MASZYNY I URZĄDZENIA ROLNICZE

W trakcie PSR 2010 w 1098 gospodarstwach ekologicznych posiadających maszyny spisano ponad 20 typów maszyn i urządzeń rolniczych.

Kombajny zbożowe (samobieżne i zaczepiane) w ilości 334 szt. znajdowały się na stanie 306 gospodarstw ekologicznych. Najwięcej tych maszyn wykorzystywano w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha użytków rolnych – 193 szt., co stanowiło 57,8% spisanych kombajnów. Liczba **silosokombajnów** wyniosła 19 szt., w tym silosokombajnów samobieżnych – 7 szt. W 87 gospodarstwach ekologicznych spisano 92 **kombajny ziemniaczane**. Największy udział tych maszyn wystąpił w gospodarstwach o powierzchni UR od 20 do 50 ha (47,8%).

W trakcie przeprowadzania spisu najczęściej gospodarstw ekologicznych miało na stanie kołarki ciągnikowe, rozsiewacze nawozów i wapna oraz agregaty uprawowe (odpowiednio 43,9%, 32,7%, 25,7% gospodarstw). Związane jest to przede wszystkim z powszechnością stosowania zabiegów agrotechnicznych do których potrzebne są maszyny i urządzenia. Silosokombajny, kombajny buraczane i opryskiwacze sadownicze – należące do specjalistycznych maszyn wykorzystywanych w określonych kierunkach produkcji – znalazły się w posiadaniu odpowiednio 1,0%, 0,2% i 1,5% gospodarstw ekologicznych.

W rolnictwie ekologicznym województwa zachodniopomorskiego przeważają gospodarstwa o powierzchni powyżej 50 ha UR (576 gospodarstw ekologicznych), wyposażone w dużą liczbę maszyn i urządzeń. Ponad połowa z nich posiadała kombajny zbożowe, silosokombajny, prasy zbierające, ładowacze chwytakowe i czołowe, kombajny buraczane i dojarki rurociągowy. Gospodarstwa o powierzchni 20-50 ha użytków rolnych najczęściej były wyposażone w schładzarki do mleka (62,5% ogólnej ich liczby w gospodarstwach ekologicznych), dojarki bańkowe i konwiowe (56,9%), kombajny ziemniaczane (47,8%), pozostałe maszyny do zbioru okopowych (46,7%), rozrzutniki obornika

(42,6%), sadzarki do ziemniaków (41,2%), kopaczki do ziemniaków (39,1%), maszyny silnikowe do uprawy gleby (37,1%).

Polowe opryskiwacze ciągnikowe spisane w ilości 397 szt. stanowiły wyposażenie 393 gospodarstw ekologicznych. Większość tych maszyn (ponad 77%) znajdowała się w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 20 ha.

Agregaty uprawowe, jako narzędzia wieloczynnościowe, umożliwiają efektywne połączenie zabiegów agrotechnicznych i w konsekwencji pozwalają zredukować liczbę przejazdów po polu. W 2010 r. 460 gospodarstw ekologicznych posiadało 672 agregaty uprawowe. Większość agregatów to konstrukcje zawieszane o niewielkiej masie, wymagające do współpracy lekkich ciągników o niedużej mocy silnika. Najwięcej tego typu maszyn spisano w grupach gospodarstw o powierzchni powyżej 20 ha UR (521 szt.). W ogólnej liczbie spisanych w tej grupie obszarowej urządzeń stanowiły one 77,1%, natomiast ciągniki o mocy 15-25 kW – 58,2%, a o mocy 25-40 kW – 65,9%.

NAWOŻENIE W GOSPODARSTWACH EKOLOGICZNYCH

W rolnictwie ekologicznym istotną rolę odgrywa nawożenie nawozami organicznymi lub naturalnymi, wytworzonymi we własnym gospodarstwie lub w przypadku nieposiadania zwierząt, pozyskanymi z innych gospodarstw ekologicznych oraz nawozami i środkami poprawiającymi właściwości gleby, zakwalifikowanymi do stosowania w rolnictwie ekologicznym.

W województwie zachodniopomorskim 315 gospodarstw ekologicznych (17,6%) stosowało nawozy mineralne i wapniowe, natomiast nawozy organiczne pochodzenia zwierzęcego stosowało 368 gospodarstw (20,5%). Najwyższy odsetek (ok. 46% ogółu gospodarstw ekologicznych stosujących nawożenie mineralne i wapniowe) odnotowano w grupie obszarowej 50 ha i więcej, a najniższy – do 5 ha włącznie (2,9%). Nawożenie organiczne najczęściej stosowano w gospodarstwach o powierzchni 20-50 ha użytków rolnych – 40,2%, najrzadziej natomiast w gospodarstwach małych do 5 ha UR – 3,0%.

Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze w 2010 r. osiągnęło poziom blisko 20 kg czystego składnika. W gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha UR nawożenie to przekroczyło 23 kg/ha, natomiast w gospodarstwach mniejszych – 5-10 ha UR – ponad 4 kg/ha.